

GLOBALNA POLITIKA I JAVNO MNJENJE U SRBIJI

DVOMESEČNI PREGLED
MART 2023-APRIL 2023.

Autori

Dragoslav Rašeta
Dimitrije Milić
Miljan Mladenović
Lana Radnić
Mijat Kostić

JUN 2023.

VIŠE O PROJEKTU

Istraživanje se sprovodi u okviru projekta „Raising Awareness About Foreign Authoritarian Influence“ koji se sprovodi uz podršku *National Endowment For Democracy (NED)*, kao i uz podršku *International Republican Institute (IRI) Beacon Project* u sferi prikupljanja podataka za potrebe medijskog monitoringa i analize medija. Stavovi izrečeni u daljem tekstu ne predstavljaju zvaničan stav NED-a ili IRI-aj.

Rezultate svih dosadašnjih istraživanja možete pronaći na nekom od naša dva organizacijska sajta:

1. novitreciput.org u sekciji *Publikacije*

2. istrazivanja.rs u sekciji *Blog*

NAŠ TIM

U okviru našeg istraživanja angažovano je više ljudi koji se bave različitim projektnim aktivnostima. Kor naše grupe istraživača čine sledeći ljudi:

**Dragoslav
Rašeta**
Monitoring
medija

**Dimitrije
Milić**
Monitoring
medija

**Miljan
Mladenović**
Istraživanja
javnog mnjenja

**Lana
Radnić**
Fokus grupe

**Mijat
Kostić**
Fokus grupe

O istraživanju

Rat u Ukrajini i međunarodne sankcije Ruskoj Federaciji pokrenule su u međunarodnoj javnosti i druga prateća politička pitanja koja nisu zaobišla ni Srbiju. Neke od aktuelnih tema od početka ove godine u domaćem javnom mnjenju bile su i potencijalno blokovsko deljenje sveta, budućnost svetskog monetarnog sistema, položaju Srbije u novim globalnim političkim okolnostima, kao i rat u Ukrajini i počeci kampanje za američke predsedničke izbore.

Naša organizacija je u okviru projekta „Raising Awareness About Foreign Authoritarian Influence“ koji sprovodi uz podršku Nacionalne zadužbine za demokratiju – NED (National Endowment For Democracy - NED) obradila glavna aktuelna pitanja koja se tiču globalne politike i njihovog uticaja u Srbiji iz ugla medija i stavova građana naše zemlje. Cilj ovog istraživanja je bio praćenje stavova javnog mnjenja o tri aktivnosti koje su bile dominantne u našem dosadašnjem radu, a koje su bile posvećene i navedenim temama konkretnije.

Elementi i metodologija

U okviru istraživanja naša organizacija je sproveda medijski monitoring 15 popularnih news portala u Srbiji u periodu od 1. marta 2023. do 30. aprila 2023.* Zahvaljujući programskoj platformi Pulsar naši istraživači obradili su reprezentativan uzorak od preko 12 779 objavljenih članaka u poslednjem posmatranom dvomesečnom periodu, kao i preko 75 000 članka od početka praćenja u martu 2022. Obradjeni su članci koji su u sebi spominjali na bilo koji način međunarodno važne države i saveze (Kina, SAD, Rusija, Ukrajina, Tajvan, NATO...) i lidere ovih država i organizacija (Džo Bajden, Vladimir Putin, Ursula fon der Lajen, Olaf Šolc, Emanuel Makron, Si Đinping,...).

Cilj ovog dela istraživanja bio je da utvrdimo na koji način su uticajni mediji u Srbiji predstavljali navedene aktere, da li postoje upečatljivi narativi oko njih ili ključnih međunarodnih zbivanja i promene međunarodne političke situacije, kome su mediji bili u proseku naklonjeni i da li su u medijima postojale teme koje su bile vezane za ove aktere, a da se ne tiču samo rata u Ukrajini, kineske politike i generalnog stanja međunarodne politike. Zahvaljujući našim nalazima iz pregleda medijske slike mogli smo da utvrdimo generalni ton spominjanja navedenih aktera i da identifikujemo narative koji su bili najzastupljeniji.

Nakon utvrđenih nalaza iz domaćih medija i u januaru i februaru ove godine, cilj našeg istraživanja bio je da još jednom proverimo kompatibilnost medijske slike sa stavovima građana Srbije. U cilju utvrđivanja povezanosti načina predstavljanja aktera u medijima i stavova građana o istim akterima, naša organizacija je od 13. do 17. juna 2023. sproveda istraživanje javnog mnjenja na reprezentativnom uzorku celokupne populacije Srbije bez teritorije Kosova od 1441 ispitanika i seriju fokus grupa na teritoriji opštine Majdanpek. Kroz ukrštanje ova tri izvora, naša organizacija je uspela da dođe do kompletnije slike stanja javnog mnjenja u Srbiji i kroz ugao gledanja načina saopštavanja medija o međunarodnoj političkoj situaciji i Kini kao akteru, ali i kroz upoznavanje sa stavovima građana Srbije oko ovog pitanja i povezanih političkih tema.

**alo.rs, b92.net, blic.rs, danas.rs, informer.rs, novosti.rs, mondo.rs, kurir.rs, rts.rs, republika.rs, rs.n1info.com, nova.rs, pink.rs, espresso.co.rs i telegraf.rs (došlo je do promena u praćenim portalima zbog promene u čitanosti u odnosu na prethodni šestomesečni period)*

Ciljevi istraživanja

1. Utvrditi kako mediji predstavljaju trendove u globalnoj politici i njihov uticaj na položaj Srbije u Evropi i svetu.
2. Utvrditi šta građani Srbije misle o navedenim važnim svetskim političkim pitanjima i kako vide ulogu Srbije u takvom svetu.
3. Utvrditi koliko su ton izveštavanja medija i stavovi građana slični i da li su uzročno povezani.

Medijski monitoring

U cilju utvrđivanja na koji način mediji u Srbiji mogu imati uticaja na domaće javno mnjenje i stavove građana o spoljnoj politici i ulozi različitih velikih sila, naša organizacija je sproveda medijski monitoring i za naredni period 2023, od 1. marta do 30. aprila za 15 uticajnih news portala u Srbiji. Na ovaj način želeli smo da saznamo na koji način su mediji u Srbiji prenosili vesti koje se tiču najvažnijih svetskih političkih aktera i koji narativi vezani za njih su bili prisutni u navedenom periodu. Zahvaljujući platformi *Pulsar* i nizu ključnih reči koje se tiču navedenih aktera, naša organizacija je uspela da identifikuje glavne medijske narative i generalni ton spominjanja Kine i drugih najvažnijih političkih aktera u svetu i u kontekstu međunarodne političke situacije.

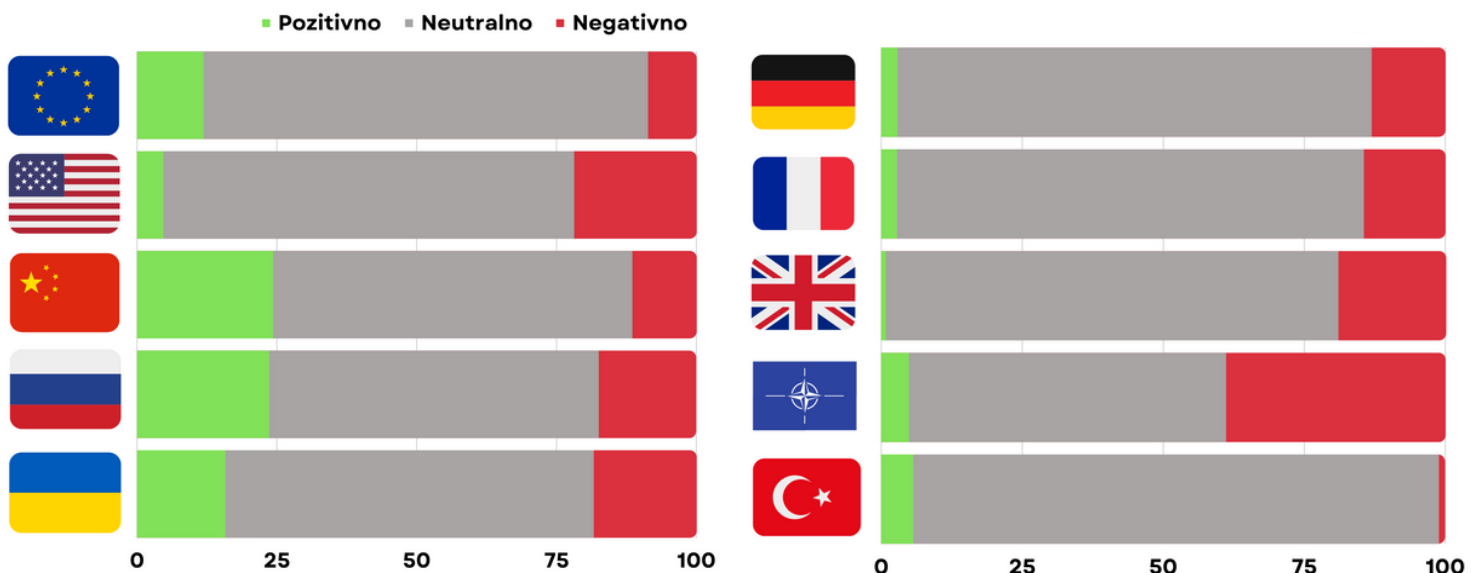
Cilj ovog dela istraživanja bio je da utvrdimo na koji način su uticajni mediji u Srbiji predstavljali navedene aktere, da li postoje upečatljivi narativi oko njih, kome su mediji bili u proseku naklonjeni i da li su u medijima postojale teme koje su bile vezane za Kinu, a da se ne tiču već ustanovljenih pravilnosti. U periodu marta i aprila broj članaka koji spominje različite svetske sile se nalazio u prosecima prethodno posmatranih perioda, a ponovo se pokazalo da Rusija i Ukrajina generišu disproporcionalno veliki deo pažnje domaće javnosti.

Nakon utvrđenih nalaza iz domaćih medija i u druga dva meseca 2023, cilj našeg istraživanja bio je da proverimo kompatibilnost medijske slike sa stavovima građana Srbije. U cilju utvrđivanja povezanosti načina predstavljanja aktera u medijima i stavova građana o istim akterima, naša organizacija je u navedenom periodu sproveda istraživanje javnog mnjenja na reprezentativnom uzorku celokupne populacije Srbije bez teritorije Kosova i seriju fokus grupa na teritoriji rudarske opštine Majdanpek. Kroz ukrštanje ova tri izvora, naša organizacija je uspela da dođe do kompletnije slike stanja javnog mnjenja u Srbiji i kroz ugao gledanja načina saopštavanja medija o glavnim svetskim silama, ali i kroz upoznavanje sa stavovima građana Srbije oko njihove uloge u svetu i Srbiji, kao i pratećih međunarodnih tema.

S obzirom da je tema međunarodne političke situacije bila jedna od važnijih tema u medijima u navedenom periodu, veliki broj članaka spominjao je neke od korišćenih ključnih reči, koje su olakšavale pretragu online spominjanja traženih pojmova. Naš istraživački tim analizirao je medijsku sliku u periodu mart-april na reprezentativnom uzorku od 12 779 medijskih članaka koji su spominjali neke od aktera. Nakon odstranjivanja članaka koji su irelevantni za analizu i čije spominjanje glavnih svetskih političkih aktera nema politički relevantnu konotaciju, rezultati koji su dobijeni pokazuju izvesene afinitete i trendove na makro nivou, iako je trend pristrasnosti ukupno gledano u velikom padu i u ovom periodu.

Rezultati monitoringa

Ukupni rezultati za celokupni posmatrani period od 1. mart do 30. april 2023. na reprezentativnom uzorku od 12 779 članaka

Analiza izveštavanja medija o delovanju globalnih političkih aktera u periodu marta i aprila 2023. može se dobrim delom staviti u kontekst već zabeleženih trendova. Dominantni sentiment ovog dvomesečnog preseka je antizapadni ugao izveštavanja (uz par izuzetaka), nešto odlučniji povratak proruskog pristupa i nastavak konzistentno pozitivnog izveštavanja o Kini. Iako je krajem leta i tokom jeseni delovalo da je proruski sentiment prešao u balansiran pristup, prvi meseci ove godine ukazuju na stidljivi povratak na proruski medijski pristup ratu u Ukrajini. Iako je on ponovo konzistentno pozitivan (viši jednocifreni neto pozitivan rezultat), on je značajno manji nego u istom periodu prethodne godine, kada je Rusija bila u zoni dvocifrene pozitivne predstavljenosti.

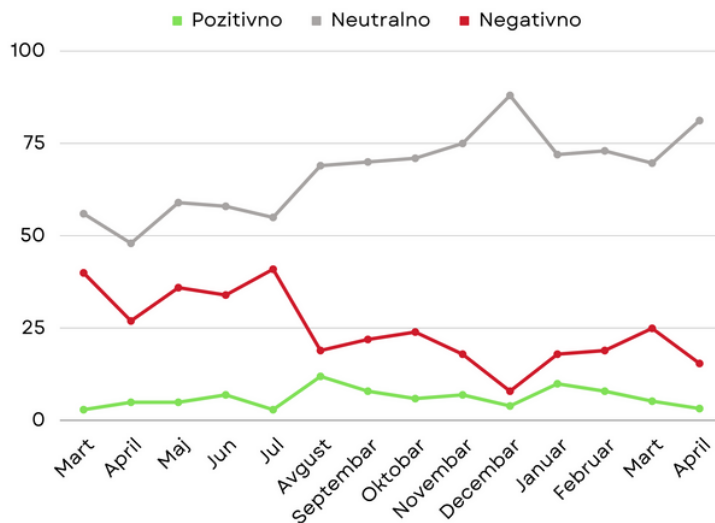
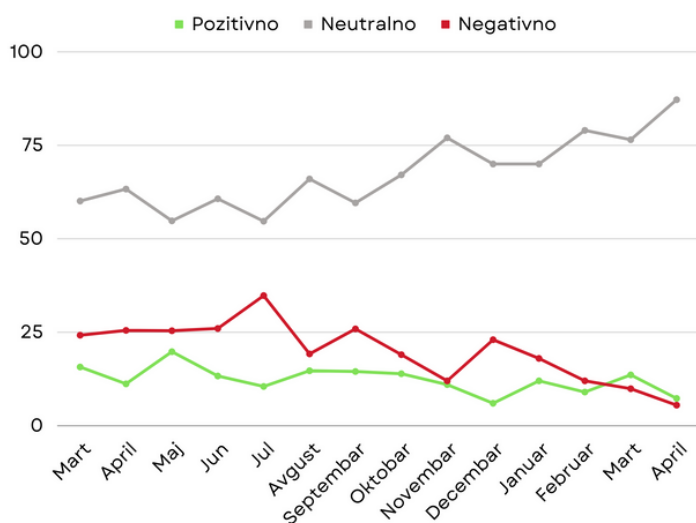
Ukrajina je u martu i aprilu bila tek blago negativno predstavljena, dok je Turska u ovom dvomesečnom preseku zabeležila nešto pozitivniju predstavljenost nego što je uobičajno bio slučaj. Kao i u prethodnim presecima, zapadni akteri generisali su najveći negativni publicitet, gde na samom vrhu opstaju Sjedinjene Američke Države, Ujedinjeno Kraljevstvo i NATO. Negativna oštrica prema Nemačkoj u martu i aprilu nije bila izražena, dok je zbog protesta povodom novog zakona o penzijama Francuska generisala i negativne članke, te po prvi put pretekla Nemačku po udelu negativnih članaka.

U ovom periodu važno je zabeležiti da se Evropska unija po prvi put od početka našeg praćenja medija javila kao neto pozitivan akter u medijima. Nakon čak 12 meseci blage negativne predstavljenosti, Evropska unija je u martu i aprilu ove godine zabeležila blago pozitivno predstavljanje. Razlozi su: trend pada udela negativnih članaka od decembra 2022, blagi rast broja pozitivnih članaka o saradnji Srbije sa EU i programima pomoći EU našoj zemlji, kao i rast neutralnog izveštavanja.

Konzistentnost u pozitivnom predstavljanju Kine opstala je i u ovom dvomesečnom periodu, sa ponovo dvocifrenim procentualnim neto pozitivnim skorom.

Konzistentan antizapadni sentiment

Ukupni rezultati za celokupni posmatrani period od 1. marta 2022. do 30. aprila 2023. na reprezentativnom uzorku od 88 722 članaka

Kao što je već u prethodnoj celini navedeno, jedan od trendova u rezultatima praćenja medija koji se nije naročito menjao predstavlja i antizapadni pristup izveštavanju. Zapadni akteri (države, organizacije i njihovi lideri) u kontinuitetu beleže manje ili veće negativno predstavljanje, uz periodične izuzetke. Negativni članci pobeđivali su one pozitivne u skoro svakom mesecu prethodne godine i u prva četiri meseca ove godine, kada se radi o skoro svim zapadnim akterima.

U ovom bloku država i organizacija najviše pažnje generišu Evropska unija i Sjedinjene Američke Države, koje zauzimaju disproporcionalno veliki udeo u ukupnom objavljenom broju članaka o zapadnim akterima. Kao što se iz priloženog grafika može videti, iako je nivo antizapadnog sentimenta opao nakon jula 2022. i neutralnost zabeležila rast, neto negativni rezultati ostali su pravilo za SAD i EU uz manje ili veće varijacije.

Razloga za ove rezultate ima više, a razlike u pristupu zapadnim akterima od strane medija nisu velike. Prvi razlog generisanja negativne pažnje je kritički ton domaćih medija kada se radi o ekonomskoj situaciji u ovom bloku država, kao i (kontra)efektima sankcija prema Rusiji. Uz to, ove države i organizacije su negativno predstavljene i kada se radi o njihovoj ulozi u pomoći Ukrajini, iako u ovoj oblasti od prošlog leta dolazi do ublažavanja tona. Najznačajniji deo negativnog predstavljanja zapadni akteri generišu kada se radi o odnosu prema Srbiji, rešavanju kosovskog pitanja i nasleđa 1990-ih.

Taj vid negativne predstavljenosti visok je kada se radi o SAD i NATO-u u martu i aprilu zbog obeležavanja godišnjica bombardovanja SRJ 1999, a o evropskim državama mahom u kontekstu rešavanja kosovskog pitanja. Ipak, primetno je da što se pozitivne strane tiče, SAD generišu sve bolju predstavljenost oko saradnje sa Srbijom i odnosu prema kosovskom pitanju, a programi pomoći Srbiji od strane EU sve su medijski vidljiviji, sa uključivanjem državnih zvaničnika sa pozitivnim izjavama.

Narativi o globalnoj politici

Mediji u Srbiji su značajan deo svog prostora u martu i aprilu opredelili i za pitanja koja se tiču globalne političke situacije, često interpretirane kroz blokovsku podelu sveta. Uz ugla medija svetska politika kreće se u smeru strateške podele planete između zone uticaja Zapada i organizacija koje predstavljaju ove države i zone uticaja Kine i ostalih sila (najčešće predstavljene kao BRIKS). Kao dominantan razlog takve podele predstavljena je želja Zapada da širi svoj uticaj i vrednosti i otpor "ostatka sveta" u odnosu na taj trend. Iako je taj ostatak često u medijima nedefinisan, on je nekada predstavljen kroz BRIKS ili Šangajsku organizaciju, a neretko se svaki susret između nezapadnih političkih lidera predstavlja kao pretnja za zapadnu želju za hegemonijom. Najprisutnija interpretacija ove vrste se javljala prilikom susreta kineskih i ruskih državnih zvaničnika.

Osim spominjanja stvaranja političke kontrateže u svetu, u ovom medijski praćenom periodu bile su prisutne i teme formiranja blokova i po ekonomskim osnovama. U tom smislu najčešći narativ bio je vezan za propast dominacije SAD-a i zapada u sferi globalnog finansijskog sistema, odnosno kroz takozvanu "dedolarizaciju". Ovaj pojam podrazumeva verovanje izraženo u domaćim medijima da će dolar izgubiti svoj prestiž i moć i da će ili biti zamenjen nekom drugom valutom ili da će kroz vreme biti sve manje međunarodno sredstvo plaćanja. Svaki primer transakcija između država koji nije podrazumevao dolar bio je u tom smislu i prenaplašen kao kraj dolara.

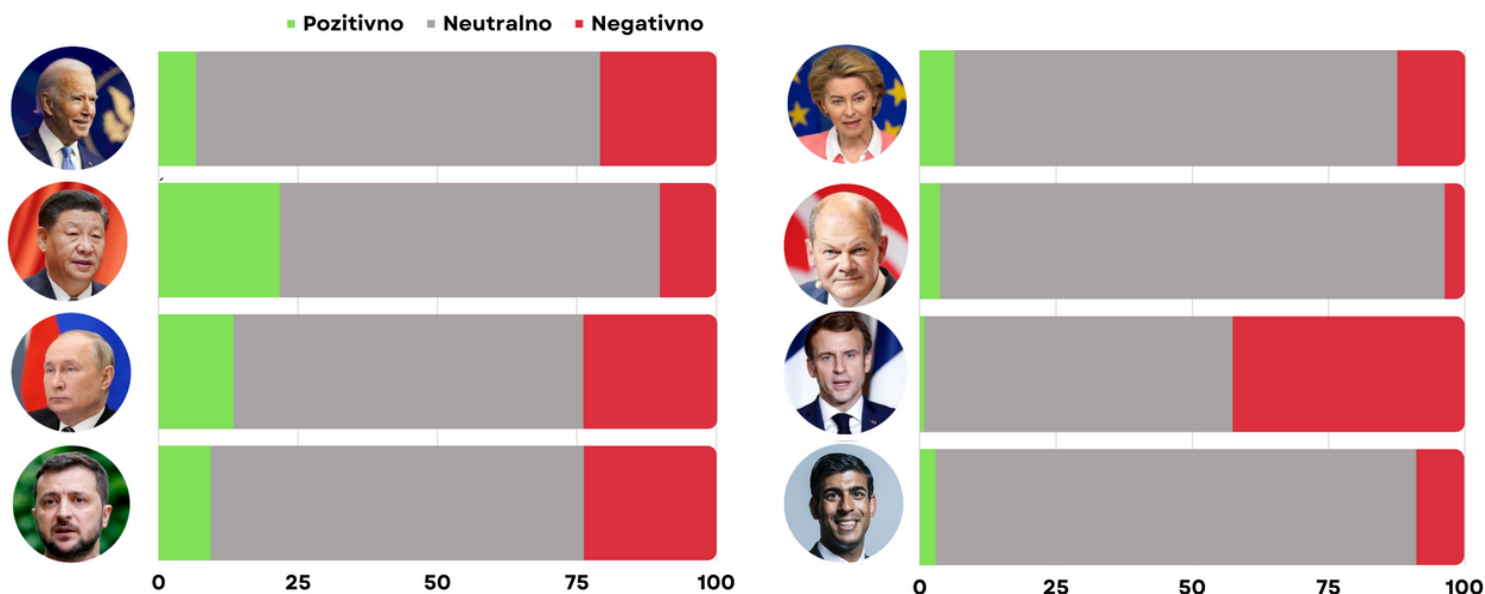
Osim stvaranja blokova u političkoj i ekonomskoj sferi, značajan deo medijskih tema oko međunarodne političke situacije bio je vezan za rivalitet Sjedinjenih Američkih Država i Kine. Taj rivalitet često je u naslovima članaka predstavljan pompeznijim interpretacijama izjava američkih zvaničnika o Kini i obratno. Dobar deo interpretacija globalne politike u čitanim portalima zasniva se na pretpostavci da se većina globalnih problema događa zbog želje Sjedinjenih Američkih Država da opstanu u svetu kao dominantna supersila, a da se tome isprečila Kina koja je rastuća sila, a nekada i Kina sa drugim državama. U tom smislu i rat u Ukrajini i tenzije na Tajvanu interpretiraju se kao problemi nastali zbog "američkog imperijalizma", a ne zbog ruskih ili kineskih spoljnopolitičkih strategija i želja. U tom kontekstu Kina je predstavljena kao sila koja već danas može da parira Sjedinjenim Američkim Državama u sferi ekonomije, visokih tehnologija ili vojnih pitanja (najčešće u pitanju mornarica).

Kada se radi o evropskim državama, članicama Evropske unije (EU) i Severnoatlanske alijanse (NATO), one su najčešće predstavljene kao slabe i licemerne. Kada se radi o predstavljanju njihove slabosti, najčešće je ona predstavljena kao slaba u odnosu na američki politički uticaj i usklađivanje u odnosu na američke prioritete spoljne politike, a ne na svoje. U tom smislu evropske sankcije Rusiji, naoružavanja Ukrajine ili oštrija politika prema Kini predstavljaju se kao proizvod američkog pritiska i evropske slabosti, a ne evropskih želja. Kada se radi o optužbama medija da su evropske države ili Evropska unija licemerni akter, najčešće se radi o optužbama za moralne duple standarde i nedoslednosti. Na drugoj strani, slične optužbe na račun Rusije ili Kine retka su pojava i javljaju se samo od dela medija kritičnih prema Rusiji oko Rusije.

Dominantni narativi o globalnoj politici u najčitanim portalima u Srbiji su u svojoj osnovi antizapadni i posvećeni stvaranju slike da je promena svetskog poretka na pomolu, uz implicitnu poruku da bi takav novi poredak bio ili "pravedniji" ili povoljniji za političku poziciju Srbije u regionu, Evropi ili svetu.

Svetski lideri u medijima

Ukupni rezultati za celokupni posmatrani period od 1. mart do 30. april 2023. na reprezentativnom uzorku od 12 779 članaka

Tokom godinu dana posmatranja najčitanijih portala u Srbiji i njihovog načina prenošenja informacija koje se tiču glavnih država, saveza i njihovih lidera, primetna je ponovo ista glavna pravilnost. Ta pravilnost je da su lideri mahom lošije predstavljeni od država i organizacija koje predstavljaju, ali da se najčešće kreću u sličnom odnosu pozitivnih i negativnih tekstova kao i države i organizacije na čijem su čelu.

U ovom dvomesečnom preseku po pitanju svih lidera primećeni su identični obrasci mahom negativne predstavljenosti. Iako se Rusija u martu i aprilu vratila na umerno pozitivnu predstavljenost, Vladimir Putin ostao je u solidnim neto negativnim zonama medijskog izveštavanja. U toj zoni ostali su i svi zapadni lideri, gde je jedini negativni izuzetak francuski predsednik Emanuel Makron. Iako je u drugim presecima najčešće bio najmanje negativno predstavljen, a ponekad čak i pozitivno, u ovom dvomesečnom periodu njegov rezultat je bio ogroman minus u odnosu pozitivnih prema negativnim člancima. Prvenstveni razlog je manjak pozitivnih članaka, a ogroman broj negativnih članaka kada se radi o protestima u Francuskoj povodom reformi penzionog sistema. Makron je u njima mahom označen kao krivac, besosećajan, "predsednik bogatih", da koristi nedemokratske metode i da je odgovoran za nasilje protiv demonstranata.

Na drugoj strani, lideri koji su generisali pozitivnu predstavljenost i ovog meseca bili su u značajno manjem broju. Kao i u gotovo svim prethodnim dvomesečnim presecima, Si Đinping opstao je kao retki neto pozitivno predstavljeni lider u medijima. Iako su takvu predstavljenost zabeležili i Viktor Orban i Aleksandar Lukašenko, njihov broj spominjanja bio je veoma mali. Od lidera sa većim brojem spominjanja u člancima, Si Đinping opstao je kao jedini konzistentno pozitivno predstavljeni lider. On je najčešće predstavljen državnički i sa respektom, a negativni članci o njemu mahom su napadi od strane zvaničnika drugih država, ređe kolumne ili autorski tekstovi.

Fokus grupe

U sledećoj fazi istraživanja naša organizacija je sredinom juna sprovela više fokus grupa sa učesnicima iz Majdanpeka sa ciljem ispitivanja stavova građana u vezi sa političkim i ekonomskim odnosima Srbije i Kine, poslovanjem kineskog giganta “Ziđin” u neposrednoj blizini njihovog naselja i bližoj okolini, kao i stavova koji su vezani za svakodnevni život u Majdanpeku, nakon istraživanja stavova građana u Boru i široj okolini, gde takođe posluje kineski rudarski gigant Ziđin. Zahvaljujući istraživanju stavova građana iz oba neseljena mesta, mogu se detaljnije utvrditi utisci naših stanovnika oko načina poslovanja ovog preduzeća i odnosa naših građana prema Kini u regionima gde su pristune kineske kompanije.

Kina na lokalnu i u svetu

Većina ispitanika se slaže da je dolazak Ziđina u periodu ekonomske nesigurnosti osigurao opstanak rudnika, samim tim i Majdanpeka. Kao pozitivne primere ispitanici navode relativno visoke plate i otvaranje novih radnih mesta, koje su za posledicu dovele do jačanja životnog standarda (*“Kada su došli (Ziđin) stali su na put korupciji i mafiji i povećali su kapacitete sigurno 10 puta...”*, *“...oko polovine, možda i više domaćinstava ovde zavisi od Ziđina, odnosno ima nekog ko radi u rudniku...”*, *“Kinezi su veoma brzo od minusa od milijardu evra došli u plus od milijardi evra i siguran sam da će i narednih godina beležiti enorman profit....”*).

Najveći deo zadovoljnih ispitanika navode prednosti stabilnosti poslovanja koje je doneo dolazak ovog kineskog giganta, kao i konkurentne plate u odnosu na region i prethodne ponude poslova i zarada. Više kritički opredeljeni ispitanici se slažu da su visok stepen korupcije i kratkovidost lokalnih političara glavni faktori koji su prethodnih 60 godina kočili razvoj Majdanpeka i ultimativno doveli do nezavidne pozicije u kojoj se danas rudarsko naselje nalazi (*“Još onda lokalni komunisti nisu hteli da slušaju savete delegacije koja je išla u Kolorado i preporučila da grad bude 30-40 kilometara udaljen od rudnika i povezan železnicom...”*, *“...definitivno je bilo najgore za vreme 90-ih, toliki nivo pljačke nikada nije viđen, najviše se kralo zlato i gotovi proizvodi, pa vi i danas imate ulice u Ženevi i na Kipru pune tih mafijaških vila koje su izgrađene zahvaljujući pljačkanju rudnika...”*).

Kada je reč o radu rudnika nakon njegovog preuzimanja od strane kompanije “Ziđin”, od građana Majdanpeka želeli smo da saznamo kako ocenjuju poslovanje kineske kompanije i kako njen rad utiče na sam društveni život u Majdanpeku, te da li je moguće da ponovo dođe do protesta i eskalacija kao tokom prethodne godine.

Ispitanici smatraju da kineski radnici imaju povlašćeni status u odnosu na lokalne radnike (*"Postoji sistematizacija radnih mesta, njihovi radnici primaju 2-3 puta veće plate od naših, teže je da se zaposle naši inženjeri i menadžeri..."*). *"Iz pouzdanih izvora znam da je Zid'in hteo da ponudi veće plate našim radnicima, ali da je vlada Srbije to odbila kako se ne bi produbio ekonomski jaz među stanovništvom..."*), visok stepen netransparentnosti u sklapanju ugovora i donošenju odluka kao i nedovoljno angažovanje kompanije u cilju zaštite životne sredine (*"Kad god postoji neki problem sa njima i neko od građana traži da vidi ugovor, oni vam kažu da on ne sme ugledati svetlost dana..."*), *"Dosta stvari postoji samo na papiru ili se obavlja pod velom tajne, na primer ne radi pruga za prenos koncentrata, iako oni kažu da radi, već šleperi i kamioni svakodnevno prenose i zagađuju, postoji i problem sa odlaganjem otpada i sumporne kiseline koji se ustvari puštaju u reku Pek..."*, *"Najviše se plašimo što oni planiraju da spoje ova dva revira i nastave sa još jačom eksploatacijom...gornji deo grada je već počeo da pada zbog klizišta..."*).

Postoji konsenzus među ispitanicima da prisustvo kineskih radnika nije značajno promenilo društvenu dinamiku Majdanpeka, pre svega zato što su smešteni u radničko naselje van Majdanpeka i zabranjeno im je "mešanje" u svakodnevnicu domicilnog stanovništva. (*"...Ima njih tu u kladionicama povremeno, nemamo mi neku komunikaciju sa njima, ali imaju ovi naši radnici iz*

rudnika..."), *"Većina njih su severnjaci, došli sa severa Kine, oni su ti siromasi kao i mi ovde, neki rade ovde i zato što su tamo nekom nešto skrivili, neće da se vraćaju nazad u Kinu, mole da ostanu ovde da žive. Ovi "bitni" su ili članovi njihovih partija ili neki penzionisani pukovnici, i oni znaju da budu bezobrazni, ne vole ih ni njihovi radnici..."* *"Teško je ostvariti neki značajniji vid komunikacije kad skoro niko od njih ne govori engleski pa moramo preko onih aplikacija na telefonu da se sporazumevamo..."*).

Govoreći o budućnosti rudnika i naselja Majdanpek, ispitanici se pribojavaju da će dalja eksploatacija rudnika i širenje njegovih kapaciteta dovesti do odlaska Zid'ina iz Srbije kada rudni resursi budu trajno potrošeni ili do iseljavanja stanovništva i premeštanja naselja na bezbedniju udaljenost od rudnika (*"Priča se da su oni rekli njihovim investitorima još 2021, i da postoji plan da do 2027. godine oni još više i jače ovde rade i da se onda pakupe i idu negde drugde, jer oni ovim tempom imaju možda još 10 godina ovde a ne verujem da će cene bakra biti na ovom nivou još dugo..."*), *"Iskreno, verujem da i Kinezi i država i narod je svestan da ćemo morati da idemo, jer se ovde neće moći još dugo živeti, sada se samo čeka da nas oni oteraju u što većem broju pre nego što nas isplate i premeste negde drugde. Mislim da bi većina i pristala na to, da Zid'in i država podele troškove na pola, jer mi ovde teško da možemo da zaustavimo proširenje rudnika..."*).

Fokus grupe su okončane ispitivanjem stavova građana o samoj Narodnoj republici Kini i njenoj ulozi na svetskoj političkoj sceni. Ispitanici percipiraju Kinu kao ekonomsku silu u konstantnom usponu, ali su donekle skeptični kad je reč o njenoj mekoj moći i sposobnostima da postane vodeća supersila i uzurpira SAD na toj poziciji. Oko spoljnopolitičkih pitanja naši ispitanici mahom su izrazili stavove koji se poklapaju sa prethodno uočenim obrascima identifikovanja Kine kao aktera od sve važnijeg značaja, uz srednji nivo skepticizma prema Zapadu i umerene otvorenosti prema Rusiji kao partneru.

Za razliku od fokus grupe oko sličinih tema u susednom Boru, kod ispitanika iz Majdanpeka se javio veći nivo rezerve prema saradnji Srbije i Kine na nacionalnom nivou, kao i veće protivljenje kineskoj kompaniji Zid'in i njenom poslovanju, nego u drugim mestima gde su sprovedena naša istraživanja u različitim formatima.

Istraživanje javnog mnjenja

U sledećoj fazi istraživanja naša organizacija je sprovedela istraživanje javnog mnjenja radi boljeg uvida u stavove građana o spoljnoj politici Srbije i svim pratećim posledicama u sferi međunarodne politike i posledica po Srbiju. Anketa je sprovedena na nivou Srbije (bez Kosova i Metohije) od 2. do 8. juna.

Istraživanje javnog mnjenja je sprovedeno na reprezentativnom uzorku od 1705 ispitanika. Istraživanje je sprovedeno u okviru onlajn panela (CAWI), a upitnik se sastojao od ukupno 30 obaveznih pitanja i 15 uslovnih i neobaveznih pitanja. Prosečno vreme popunjavanja upitnika iznosilo je 13 minuta (iz računice izbačeni najniži i najviši outlajeri).

Istraživanje je ovaj put više bilo usmereno na poziciju Srbije u aktuelnim političkim okolnostima u svetu, ali i na to kako naši građani gledaju na globalnu politiku, njenu budućnost i ulogu u Srbije u svetu. Pojedina pitanja postavljena i u prvoj anekti u junu prošle godine, uključena su i u ovu anketu, radi merenja trendova podrške za različite hipotetičke spoljnopolitičke poteze Srbije.

Ekonomska očekivanja

Naše istraživanje je i ovaj put uključilo i set ekonomskih pitanja u odnosu na očekivanja građana oko njihovog budućeg standarda, ali i o pitanjima od značaja za svetsku ekonomiju.

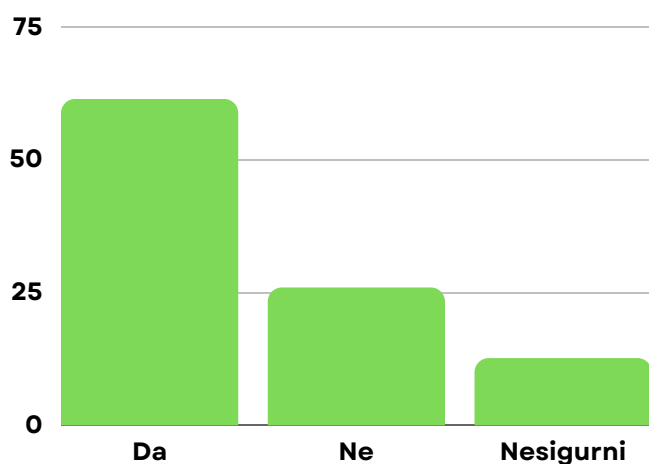
Kao i u prethodnim istraživanjima primetan je kontinuirani pesimizam ispitanika kada se radi o njihovom životnom standardu u poređenju sa prethodnom godinom. Samo 12,7% učesnika ankete navelo je da ove godine očekuje viši životni standard nego prethodne godine, a 30,1% ispitanika navelo je da očekuje isti životni standard kao i 2022. Kada se radi o pesimističnijem delu naših ispitanika, on je i ovog puta bio oko polovine, te je 47,1% građana navelo da ove godine očekuje niži životni standard. Broj pesimista je blago opao od prethodnog istraživanja, a zabeležen je i blagi rast optimističnih ispitanika. Tek oko jedne destine učesnika anketa je nesigurno ili ne zna kako da proceni svoj standard između ove i prethodne godine.

S obzirom da se tema takozvane "deodolarizacije" našla kao važna u monitoringu medija, u ovoj anketi uključeno je i pitanje koji se tiče ove teme. Naši ispitanici su imali priliku da ocene perspektivu dolara kao dominantne svetske valute i procene da li će zadržati trenutni prestiž međunarodnog sredstva plaćanja. Na pitanje da li naši učesnici ankete vide da će američki dolar prestati da bude dominantna svetska valuta 2030, samo 12,6% ljudi odgovorilo je da nije sigurno ili da ne zna. Kod ostalog dela anketiranih građana primetna je velika razlika u korist pesimizma u odnosu na američku valutu.

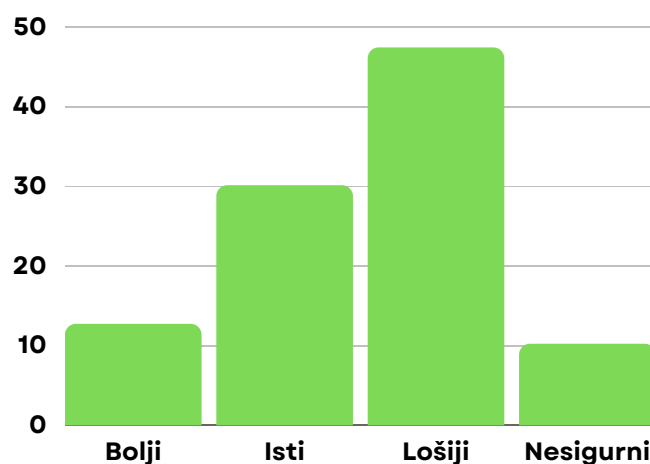
Skoro dve trećine ispitanih građana (61,4%) smatra da će dolar prestati da bude dominantna svetska valuta 2030, dok se jedna četvrtina građana ne slaže sa tom tezom. Dolar kao dominantnu svetsku valutu 2030. vidi 25,9% učesnika naše ankete. U tom smislu može se zaključiti da velika većina građana deli mišljenje sa dominantnim stavom iznesenim u medijima kada se radi o budućoj ulozi dolara u svetskoj ekonomiji.

Istraživanje javnog mnjenja je sprovedeno na reprezentativnom uzorku od 1705 ljudi na teritoriji Srbije (bez Kosova i Metohije) od 2. do 8. juna

Da li će dolar prestati da bude dominantna svetska valuta 2030?

Kakav životni standard očekujete ove godine u odnosu na prethodnu?

Globalna politika i Srbija

Kao i u našem prvom ovogodišnjem istraživanju nastavili smo ispitivanje trendova stavova naših građana oko ključnih spoljnopolitičkih dilema Srbije, ali i trendova u međunarodnoj politici koji mogu imati uticaja i na položaj Srbije. U prethodnim ispitivanjima stavova građana značajan deo anketa bio je posvećen ratu u Ukrajini i pratećim političkim posledicama. U ovom istraživanju upitali smo ispitanike oko njihovih očekivanja oko završetka rata u Ukrajini i ocene najveće verovatnoće za nekoliko scenarija završetka sukoba.

U ovom pitanju gotovo petina ispitanika nije bila sigurna ili nije znala odgovor oko potencijalnog finalnog scenarija završetka rata. Kada se radi o građanima koji su u okviru ankete izrazili konkretan stav, najveći udeo ispitanika (čak 44,7%) smatrao je da će finalna raspodela teritorija između Rusije i Ukrajine biti identična ili slična trenutnom stanju kontrolisane teritorije na terenu.

Preko jedne četvrtine građana koji su učestvovali u anketi (28,6%) vidi završetak sukoba kroz pobedu Rusije u vidu zauzimanja celokupne teritorije Ukrajine. Tek 7,5% ispitanika vidi završetak rata u Ukrajini kroz definitivnu pobedu Ukrajine u vidu uspešnog povratka svih teritorija pod kontrolu Ukrajine, uključujući i teritorije koje je Rusija kontrolisala od 2014. U tom smislu, može se zaključiti da, kada se isključe neodlučni učesnici ankete, polovina naših ispitanika vidi trenutni status kontrole teritorije na ratištu manje ili više kao finalni ishod rata. Optimizam u potpuni ruski trijumf je trenutno stav blizak udelu jedne trećine naših ispitanika, a optimizam u potpunu ukrajinsku pobedu je na niskom nivou.

Osim pitanja rata u Ukrajini, koje je u medijima zauzimalo najviše pažnje i spominjanja u člancima, pitanje novih globalnih odnosa u martu i aprilu počelo je da bude sve prisutnije. Jedno od takvih celina bio je i takozvani "BRIKS", odnosno skup država iz različitih delova sveta koje okupljaju manji ili veći zajednički interesi. U ovu grupaciju država spadaju Brazil, Rusija, Indija, Kina i Južnoafrička Republika. Pitanje proširenja BRIKS-a, njegove buduće uloge u svetu i interne organizacije, kao i mogućnosti da postane kontrateža zapadnim državama i organizacijama u medijima je generisala dosta pažnje.

Iz tog razloga, u ovom ispitivanju javnog mnjenja uključeno je i nekoliko pitanja oko odnosa Srbije prema tom hipotetičkom savezu država. Na osnovu odgovora naših učesnika ankete, može se zaključiti da postoji interesovanje da se Srbija približi ovom savezu, što se u značajnoj meri poklapa i sa izveštavanjem medija i dominantnim uglom gledanja najčitanijih portala u odnosu na ovaj savez.

Na pitanje da se sutra održava referendum o ulasku Srbije u BRIKS (Brazil, Rusija, Indija, Kina i Južnoafrička Republika), kako bi naši ispitanici glasali, primetna je generalna otvorenost. Za ulazak bi sigurno glasalo 43,2% ispitanika, a verovatno za bi glasalo još 16,5% naših učesnika ankete. Kada se radi o protivnicima ulaska, sigurno bi protiv bilo 18,2% ispitanika, a verovatno protiv 6,8% učesnika ankete. Mora se naglasiti i da 15,3% ispitanika ne bi glasalo, ne zna ili nije sigurno, što predstavlja skoro svakog sedmog hipotetičkog birača.

Naše građane smo upitali i oko njihovog stava na hipotetičkom izboru Srbije da se opredeli za neki od postojećih saveza. U izboru, naši ispitanici imali su priliku da odaberu ulazak u BRIKS, ulazak u EU, opciju da ne podržavaju ulazak u bilo koji savez, kao i mogućnost da ne znaju/nisu sigurni. U ovako formulisanim opcijama, samo 5,9% nije bilo sigurno i nije znalo odgovor, ali je 12,1% učesnika ankete odgovorilo i da su protiv ulaska Srbije u bilo koji od predloženih saveza. Od ukupnog broja naših ispitanika, Evropsku uniju je odabralo 35% učesnika, a ulazak u BRIKS odabralo je 46,9% anketiranih.

Paralelno sa ovim pitanjem, našim učesnicima ankete ponudili smo ponovo mogućnost da nam daju mišljenje o našem najvećem političkom i ekonomskom partneru. Kao i u prethodnim anketama ispitanici su pokazali različito viđenje kada se radi o ove dve oblasti, odnosno ponovo se javila jasna razlika između političkog i ekonomskog partnerstva. Kada se iz računice izbacilo nešto više od 10% neodlučnih učesnika ankete, u političkoj sferi ubedljivu prvu poziciju zauzima Rusija, a u ekonomskoj sferi još ubedljiviju prvu poziciju zauzima Evropska unija.

U političkoj areni, čak 48,3% naših ispitanika opredelilo se za Rusiju kao glavnog političkog partnera Srbije. To predstavlja blagi jednocifreni rast u odnosu na sve prethodne ankete ove godine i prethodne godine gde se Rusija kretala u proseku od 44% do 47%. Na drugom mestu našla se Evropska unija sa 29,4%, što je u skladu sa procentima dobijenim u prethodnim istraživanjima. Značajan trend pada u rangiranju političkog partnerstva iz istraživanja u istraživanje beleži Kina. Dok je ova država rangirana u avgustu 2022. kao glavni politički partner od 27,9% ispitanika, taj udeo je u oktobru pao na 24,3%, zatim u decembru iste godine na 22%, u 2023. u martu taj udeo je pao na 19%, da bi u ovom istraživanju on pao na 17,5%.

Sa druge strane, iz istraživanja u istraživanje beleži se mali, ali stabilan rast Sjedinjenih Američkih Država u udelu ispitanika koji vide ovu svetsku silu kao glavnog političkog partnera Srbije. U avgustu i oktobru prošle godine taj udeo bio je tek oko 1,5%, zatim je u decembru prešao 2%, a zatim i u prethodnom istraživanju iz marta porastao do 3,5%. U ovom istraživanju taj udeo skočio je do 4,9%, što je dosadašnji rekord u rangiranju SAD-a u sferi političkog partnerstva od kako sprovodimo istraživanja.

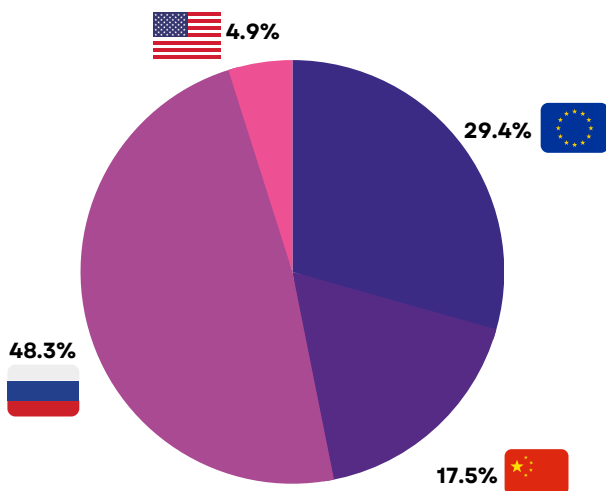
Sa druge strane, u sferi ekonomije primetno je da je Evropska unija ponovo rangirana kao ubedljivo prvoplasirana, iako ponovo nešto niže nego u prethodnim anketama. Na pitanje o tome ko je najvažniji ekonomski partner Srbije, tačno 69,9% ispitanika koji nisu neodlučni odgovorilo je da je to Evropska unija, njih 18,6% odabralo je Kinu, 11% odabralo je Rusiju, dok se SAD pojavljuju sa 0,5%.

U slučaju Kine primetan je jasan trend rasta, jer je sredinom prošle godine Kinu na ovaj način rangiralo nešto više od 14% ispitanika, da bi u oktobru i decembru taj udeo prešao 15%, sa skokom na preko 19% u aprilu ove godine. U ovom istraživanju Kinu kao glavnog ekonomskog partnera Srbije vidi 18,6% učesnika naše ankete. Blagi rast od avgusta prošle godine zabeležila je i Rusija, dok su Sjedinjene Američke Države i dalje rangirane od strane naših ispitanika sa manje od 1%.

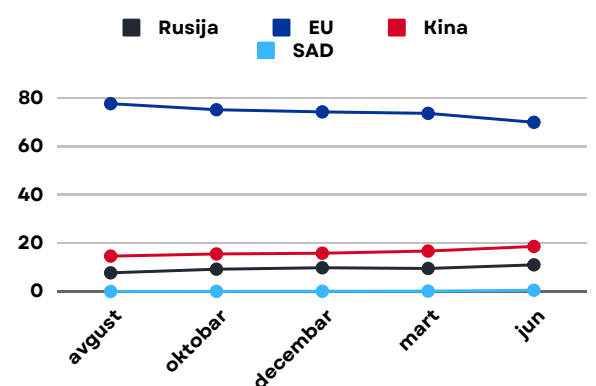
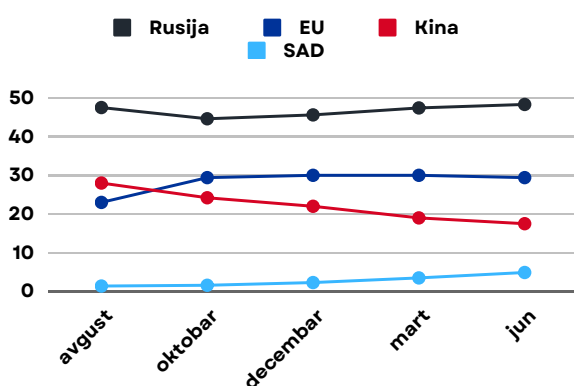
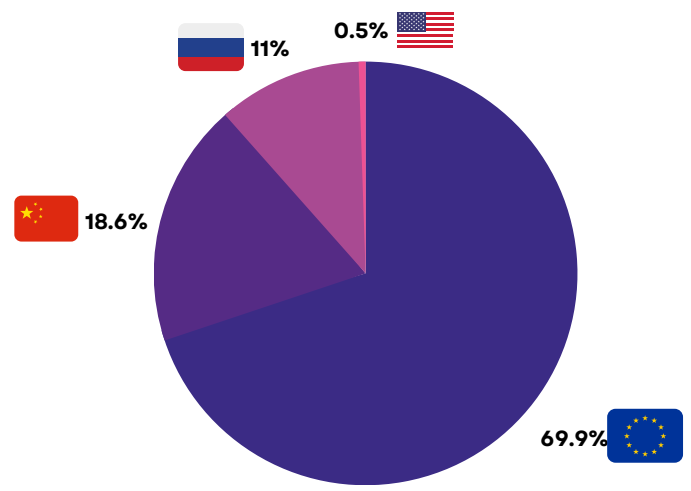
Najveći pad u ovom pitanju zabeležila je Evropska unija, gde je udeo učesnika ankete koji je vide kao glavnog ekonomskog partnera opao sa vrhunca od 78% iz avgusta prošle godine na 70% u ovoj anketi. Međutim, još uvek preko 2/3 ispitanika vidi EU kao glavnog ekonomskog partnera.

Istraživanje javnog mnjenja je sprovedeno na reprezentativnom uzorku od 1705 ljudi na teritoriji Srbije (bez Kosova i Metohije) od 2. do 8. juna

Glavni politički partner

Glavni ekonomski partner

Pitanje spoljnopolitičke orijentacije Srbije ostalo je dobrim delom nepromenjeno. Taj vid manjka vidljivih promena u stavovima najočigledniji je kada se radi o hipotetičkom referendumu o opredeljivanju Srbije oko ulaska u Evropsku uniju i NATO. Broj protivnika oko oba pitanja ostao je natpolovičan, iako sa različitom strukturom i odnosom protivljenja i podrške.

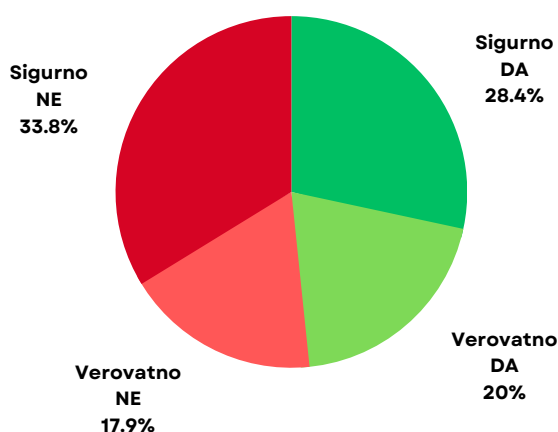
Nivo evroskepticizma blago je opao u odnosu na prethodno istraživanje javnog mnjenja iz aprila ove godine. Za ulazak u Evropsku uniju sigurno bi glasalo 28,4%, a verovatno još 20% opredeljenih učesnika ove ankete, dok bi sigurno protiv glasalo 33,8%, a verovatno još 17,9% opredeljenih. Ovi rezultati mogu se okarakterisati i kao dosta slični proseku rezultata istraživanja javnog mnjenja koje je sprovedla naša organizacija u prethodnih godinu dana.

Kada se radi o hipotetičkom ulasku u NATO, 9,6% opredeljenih ispitanika bi sigurno glasalo za, i još 6,2% bi verovatno bilo za, dok bi sigurno protiv bilo čak 71,3% i verovatno protiv 13% ispitanika. Može se primetiti da od prvog sprovedenog istraživanja u junu 2022, podrška za članstvo u NATO-u beleži rast broja sigurnih ispitanika i ukupnog udela ispitanika koji bi verovatno ili sigurno bili za članstvo u ovom savezu. U prošlogodišnjem junskom istraživanju javnog mnjenja ukupan procenat verovatnih i sigurnih podržavalaca članstva (bez neizjašnjenih) je bio 9,8%, dok je u ovogodišnjem junskom istraživanju taj udeo skočio na ukupno 15,8% (takođe bez neizjašnjenih).

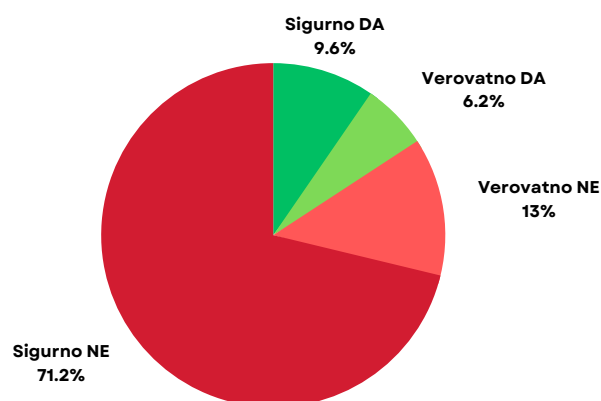
Ispitanici su tradicionalno većinski izrazili protivljenje uvođenju sankcija Rusiji. U ovom istraživanju 69,9% izjašnjenih ispitanika smatra da Srbija ne bi trebalo da uvođi bilo kakve sankcije Rusiji, dok se za minimalne sankcije odlučilo njih 9,3%. Kada se radi o oštrijim merama sankcija sa strane Srbije, 15,2% smatra da bi Srbija trebalo da se u potpunosti uskladi sa režimom sankcija Evropske unije, dok veći deo sankcija bez obaveze usklađivanja sa Evropskom unijom podržava 5,5% izjašnjenih ispitanih građana.

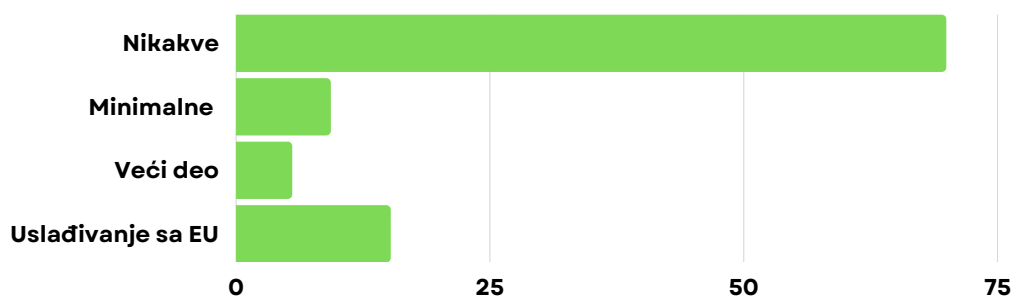
Srbija u Evropskoj uniji

Srbija u NATO-u

Da li bi Srbija trebalo da uvede sankcije Rusiji i u kom obliku?

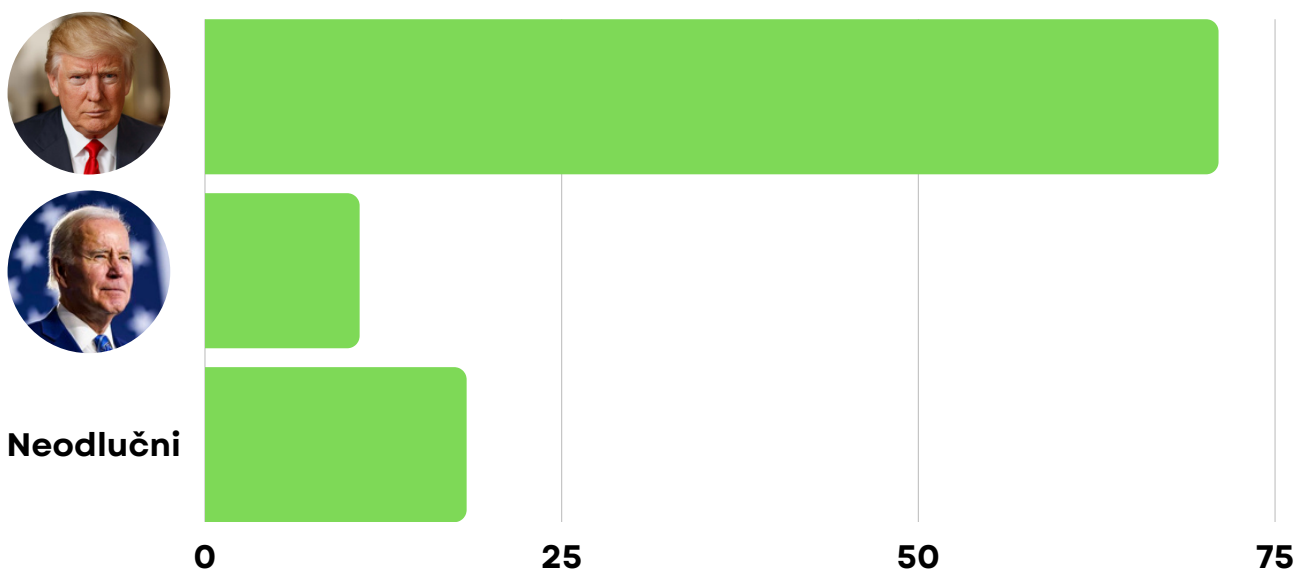
Stavovi ispitanika o SAD-u

Kada se analiziraju glavni medijski narativi u globalnoj politici i način izveštavanja o glavnim svetskim političkim pitanjima, primetno je da je centralni ugao posmatranja međunarodnih odnosa kao duel između Sjedinjenih Američkih Država i Kine za svetsku dominaciju. U našoj prethodnoj publikaciji mogli ste da vidite više o različitim stavovima naših ispitanika oko Kine i njene uloge u svetu i Srbiji. U okviru ovog istraživanja javnog mnjenja ispitali smo nešto više stavove građana oko uloge Sjedinjenih Američkih Država u svetu, budućnosti njene ekonomije, odnosa ove države prema Srbiji i stavove stanovnika Srbije oko unutarpolitičke situacije u Americi.

Kao što ste mogli da vidite u prethodnim pasusima, postoji veliko poklapanje između kontinuirano negativnog predstavljanja SAD-a u medijima i identično negativnih stavova građana o ovoj državi. Naši ispitanici su pesimistični oko uloge SAD-a kao glavne svetske sile u svetu, nešto pesimističniji oko opstanka dolara kao dominantne svetske valute, dok ovu državu na skali od 1 do 7 ocenjuju niskom prosečnom ocenom od 2,18. Međutim, primetno je da od prve ankete u junu prethodne godine u anketama sve više raste udeo ispitanika koji identifikuje Ameriku kao glavnog političkog partnera Srbije. To znači da uprkos negativnom sentimentu prema ovoj državi i njenoj ulozi u svetu, identifikovanje SAD-a kao glavnog političkog partnera skočilo je od juna prošle godine do juna ove godine za više od 3 puta.

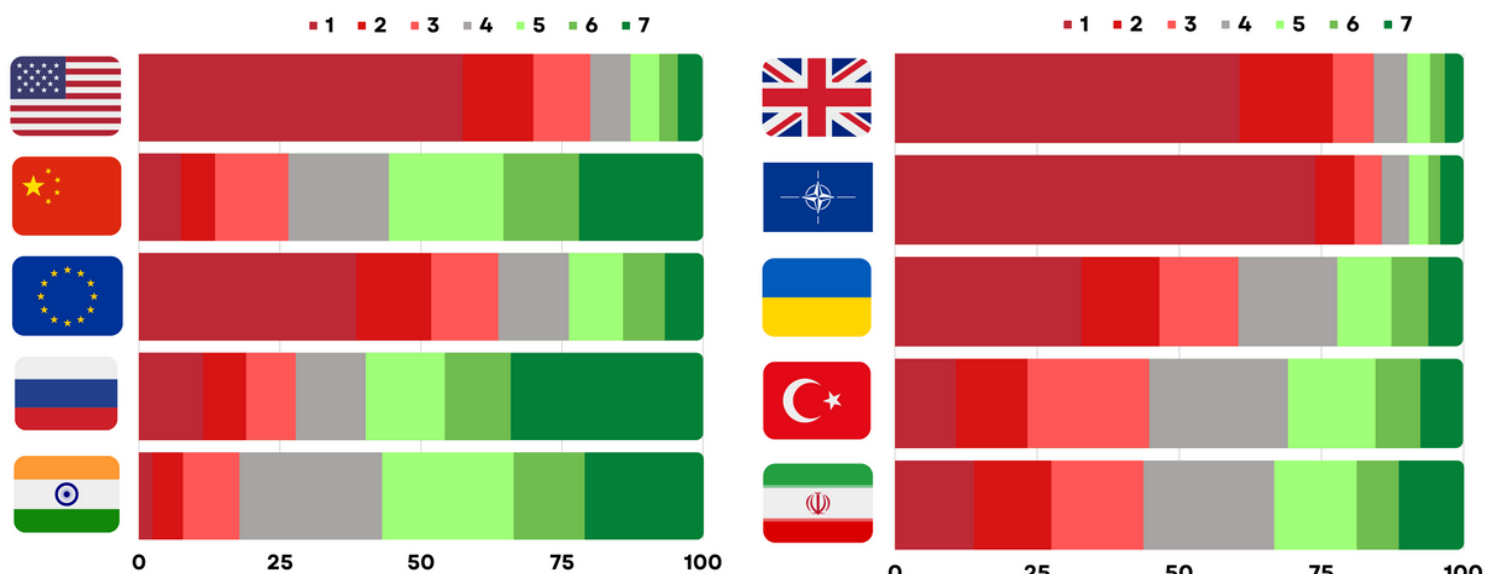
Takođe, u ovoj anketi naši građani su imali priliku da izraze svoje mišljenje i kada se radi o unutarpolitičkoj situaciji u samim Sjedinjenim Američkim Državama. Naši ispitanici su imali priliku da izraze svoje mišljenje za koga bi glasali na američkim predsedničkim izborima da imaju pravo glasa. U hipotetičkom duelu između bivšeg predsednika Donalda Trampa i aktuelnog predsednika Džoa Bajdena, naši ispitanici bi prednost dali Donaldu Trampu u odnosu 71% prema 10,8% Džoa Bajdena, uz 18,3% neodlučnih ispitanika.

Da imate mogućnost glasa u Sjedinjenim Američkim Državama, za koga biste glasali u hipotetičkom duelu:

Stav građana o državama i savezima

Istraživanje javnog mnjenja je sprovedeno na reprezentativnom uzorku od 1705 ispitanika na teritoriji Srbije (bez Kosova i Metohije) od 2. do 8. juna

Skala sa 1-7 (veoma negativno mišljenje, negativno mišljenje, donekle negativno mišljenje, neutralno mišljenje, donekle pozitivno mišljenje, pozitivno mišljenje i veoma pozitivno mišljenje)

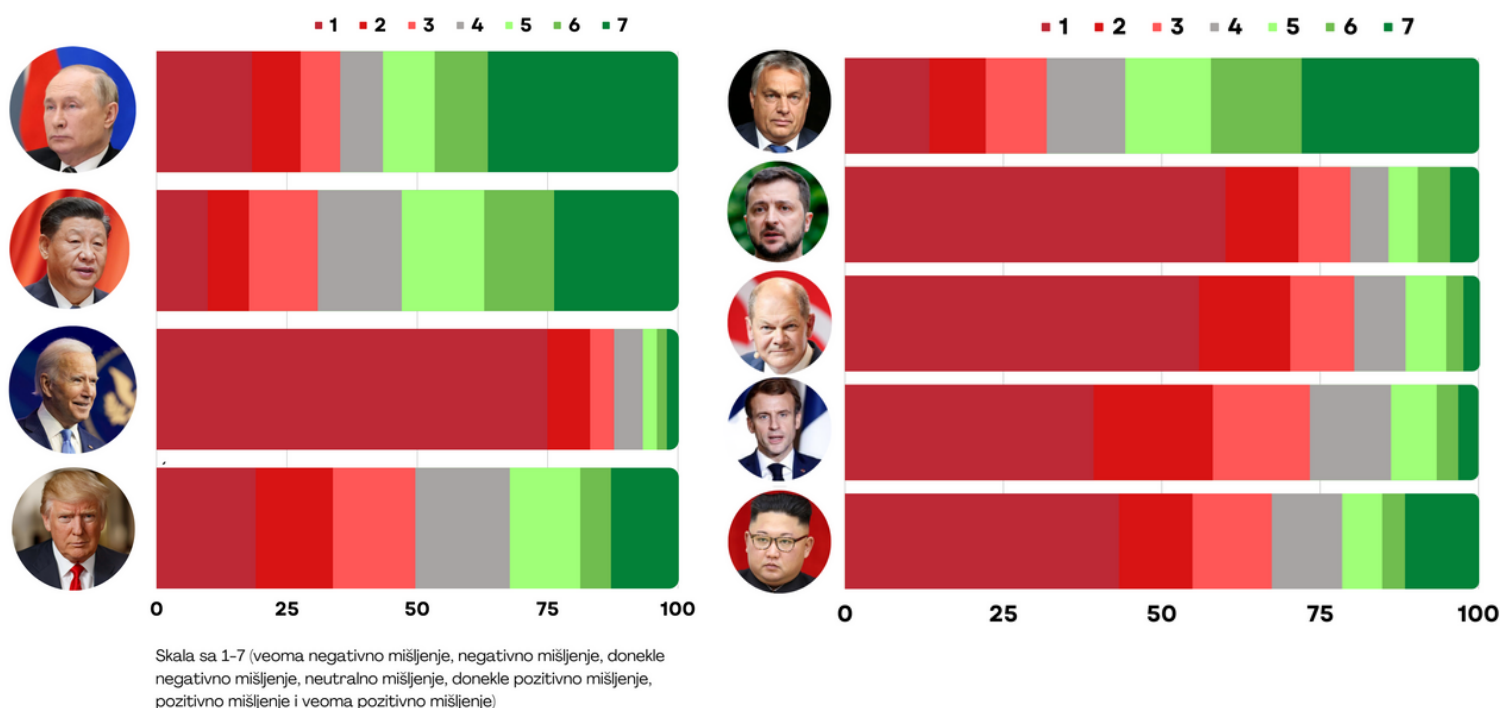
Kao i u svim našim prethodnim anketama građani su imali priliku da ocene različite svetske države i saveze ocenama od 1 do 7 (1 je najlošija, a 7 najbolja ocena). Za razliku od prethodnih istraživanja stavova građana, u okviru ovog pitanja naši ispitanici imali su prvi put u ponudi i Indiju i Iran kao važne regionalne sile u različitim delovima Azije. S obzirom da se Indija i Iran sve češće pojavljuju i kao tema u domaćim medijima u okviru pitanja globalne politike, naš tim je želeo da sazna kako građani gledaju i na ove aktere međunarodne politike.

Ukupni rezultati i ocene naših ispitanika dobrim delom se poklapaju sa prethodnim obrascima odgovora i stavova iz anketa. Pravilnost koja se zadržala i u ovom ispitavanju javnog mnjenja je svakako visok stepen animoziteta prema Sjedinjenim Američkim Državama, NATO-u i Ujedinjenom Kraljevstvu, gde je prosečna ocena za ove aktere bila ispod 2,5. Evropska unija i Ukrajina su od strane naših ispitanika zabeležile nešto bolji rezultat od 2,9 i 3, ali koji svakako spada u donji deo tabele ocena naših učesnika ankete.

Kada se radi o ostalim akterima, najvišu prosečnu ocenu zabeležile su Indija (4,84), Rusija (4,82) i Kina (4,66), gde su se uprkos sličnom rezultatu, javile i jasne razlike u samoj strukturi ocena. Indija je generisala značajan deo neutralnih ocena 4 (25,3%) i donekle pozitivnih 5 (23,3%), a veoma mali udeo najnižih ocena 1 i 2 (7,8% ukupno). Na drugoj strani, Rusiju karakteriše značajno više polarizujuće mišljenje građana, sa oko jedne desetine najlošije ocene 1, ali i čak 34% najviše ocene 7. Kada se radi o Iranu ili Turskoj, njihov rejting se pokazao kao solidan srednji rezultat od 4, što je manje od navedene tri države, ali značajno bolje od svih zapadnih organizacija i država.

Stav građana o svetskim liderima

Istraživanje javnog mnjenja je sprovedeno na reprezentativnom uzorku od 1705 ispitanika na teritoriji Srbije (bez Kosova i Metohije) od 2. do 8. juna

Kao i kada se radi o ocenjivanju država i saveza, naši ispitanici su imali priliku da ponovo ocene relevantne svetske i evropske lidere na skali ocena od 1 do 7 (1 je najlošija, a 7 najbolja ocena). U odnosu na prethodna istraživanja, u ponudu lidera za ocenjivanje uključeni su i bivši američki predsednik Donald Tramp, kao i vrhovni vođa Severne Koreje Kim Džong Un. Ukoliko izuzmemo nove lidere u anketi, može se reći da je mišljenje učesnika ove ankete identično svim prethodnim obrascima ocena i mišljenja naših ispitanika.

Kao najnepopularniji lideri u ovom ispitivanju javnog mnjenja ostali su Džo Bajden sa prosečnom ocenom 1,68, a praktično 3/4 ispitanika dalo je američkom predsedniku najnižu ocenu 1. Uz Bajdena, veoma niske prosečne ocene zabeležili su i ukrajinski predsednik Volodimir Zelenski (2,17) i nemački kancelar Olaf Šolc (2,13), dok je nešto bolju prosečnu ocenu dobio francuski predsednik Emanuel Makron (2,53). Nešto bolju ocenu od Emanuela Makrona dobio je vrhovni vođa Severne Koreje Kim Džong Un (2,83), iako je preko 40% učesnika ankete njemu dalo ocenu 1.

Kada se radi o najpopularnijim liderima, kao i u ranijim ispitivanjima javnog mnjenja, prva tri mesta zauzeli su: ruski predsednik Vladimir Putin (4,59), mađarski premijer Viktor Orban (4,59) i kineski lider Si Đinping (4,56). Interesantan nalaz je da su naši ispitanici bolje ocenili bivšeg predsednika Amerike Donalda Trampa od aktuelnog predsednika i SAD kao države. Bivši predsednik Tramp zabeležio je prosečnu ocenu od 3,62, što je nešto bolje od turskog predsednika Erdogana koji je ocenjen prosečnom ocenom 3,56.

Glavni zaključci

- Najčitaniji mediji su i u ovom dvomesečnom periodu ostali dominantno antizapadni, dok je jedini presedan trend poboljšanja predstavljenosti Evropske unije od decembra 2022. U martu i aprilu ove godine EU je po prvi put od marta 2022. bila neto pozitivna u medijskoj predstavljenosti.
- Rusija se iz izbalansirane predstavljenosti u ovom dvomesečnom preseku vratila u blagu pozitivnu predstavljenost.
- Zapadni lideri ostaju dominantno negativno predstavljeni. U martu i aprilu najveći rast negativne predstavljenosti zabeležio je Emanuel Makron, zbog protesta u ovoj državi. Vladimir Putin opstaje kao negativnije predstavljen od same Rusije.
- Najkonzistentnije pozitivno predstavljenje beleži Kina i u ovom dvomesečnom preseku. Idućna pozitivna slika o njoj i njoj budućnosti bliska je i građanima.
- Antizapadni sentiment je najdominatniji kod natopolovične većine građana i on se reflektuje kroz evroskepticizam, loše ocene zapadnim liderima, državama i organizacijama u anketi, kao i dobre ocene svim protivnicima Zapada.
- Najekstremniji primeri toga su da je Iran dobio bolju prosečnu ocenu od Evropske unije, ali i Kim Džong Un od Emanuela Makrona i svih ostalih zapadnih lidera.
- Građani bi podržali hipotetičko učlanjenje Srbije u BRIKS, kao i sa malom razlikom ulazak u BRIKS naspram ulaska u Evropsku uniju.
- Primetan je rast podrške građana za učlanjenje u NATO, kao i stabilan rast udela građana koji identifikuje Sjedinjene Američke Države kao glavnog političkog partnera Srbije.
- Na američkim izborima građani bi da imaju pravo glasa u hipotetičkom duelu sa velikom razlikom podržali Donalda Trampa protiv Džoa Bajdena (7 prema 1). Kada se pogledaju samo ispitanici sa obrazovanjem višim od srednje škole, razlika je manja od 3 prema 1 u korist Donalda Trampa.

DVOMESEČNI PREGLED MART 2023-JUN 2023.

Novi treći put
novi pristup za novo vreme

NED | NATIONAL
ENDOWMENT
FOR
DEMOCRACY
SUPPORTING FREEDOM AROUND THE WORLD

the
beacon
project | IRI

JUN 2023.